

PAPP TEKLA

A koncessziós társaság mint pseudogazdasági társaság?

Hungarian Concession Company as a Pseudo Business Association?

Abstract: Under the above title, I undertake to shed light on whether the concession company corresponds to a normal business association or not. In the following, I analyse the characteristics of the concession company based on two legal institutions of company law jurisprudence: the definition of a business association and the principle of freedom of enterprise and incorporation. Then I examine the exposure of the concession company to the public law regulatory environment and its dependence on the concession contract.

Keywords: concession company, concession contract, formation and operation restrictions

Összefoglaló: A fenti cím alatt annak megvilágítására vállalkozom, hogy a koncessziós társaság megfelel-e egy szokványos gazdasági társaságnak, vagy sem. A továbbiakban a koncessziós társaság jellemvonásait a társasági jogi jogdogmatika két jogintézménye alapján elemzem: a gazdasági társaság definíciója, valamint a vállalkozás és társulás szabadsága alapelve szempontjából. Majd a koncessziós társaság a közjogi szabályozási környezetnek kitettségét és a koncessziós szerződéstől való függőségét vizsgálom.

Kulcsszavak: koncessziós társaság, koncessziós szerződés, alapítási és működési korlátok

1. Koncessziós alapvetések

Az állam/helyi önkormányzat a kizárólagos gazdasági tevékenysége¹ gyakorlásának időleges jogát – meghatározott kivételekkel² – kizárólag koncesszió útján,³

1 2011. évi CXCVI. törvény a nemzeti vagyonról (Nvtv.) 12. § (1) Az állam kizárólagos gazdasági tevékenységei a következők: a) a csővezetékes termékszállítás és -tárolás, b) a bányászati kutatás és kitermelés, valamint az ezekkel összefüggő bányászati melléktevékenység, c) a hasadó és sugárzó anyagok előállítása és forgalmazása, d) a csatornák, az állami tulajdonban álló víziközművek, valamint a regionális közműrendszerek létrehozása és működtetése, e) a szerencsejátékok szervezésére és működtetésére irányuló tevékenység, távszerencsejáték szervezése kivételével, f) az országos törzshálózati vasúti pályán történő személyszállítás és áru fuvarozás, g) a menetrend szerinti helyközi közúti személyszállítás, h) az állami tulajdonba tartozó nemzetközi kereskedelmi repülőtér létrehozása és működtetése – a földi

külön törvényben szabályozott módon engedheti át.⁴ A koncesszió révén az állam, illetve a helyi önkormányzat a törvényben tételesen meghatározott tevékenység gyakorlásának jogát visszterhes szerződéssel, időlegesen, a jogosultnak részleges vagy teljes piaci monopóliumot teremtve biztosítja.⁵ A törvényben tételesen meghatározott tevékenység lehet:

- klasszikus értelemben vett tevékenység, azaz facere jellegű szolgáltatás, például bányászat, szerencsejáték-szervezés, dohánytermékek kiskereskedelme,
- az állam kizárólagos tulajdonába (a helyi önkormányzat törzsvagyonaiba) tartozó vagyontárgyak létrehozása, mint dare és facere jellegű szolgáltatás, valamint
- e vagyontárgyak működtetése, amelyhez a koncesszornak rendelkeznie kell a birtoklás, használat és a részleges vagy teljes hasznosítás jogával, amely elengedhetlen feltétele a facere jellegű szolgáltatás teljesítésének.⁶

kiszolgálási tevékenység kivételével – a hozzá tartozó légiforgalmi távközlő, rádiónavigációs és fénytechnikai berendezésekkel és eszközökkel, továbbá a légiforgalmi irányító szolgálat elhelyezését szolgáló létesítményekkel együtt, i) az országos közutak és műtárgyaik, állam kizárólagos tulajdonát képező, országos jelentőségű vasútvonal, valamint azt magába foglaló pályahálózat létrehozása és működtetése, j) állami tulajdonát képező terek, közparkok és közterek felszíne alatt építmény létrehozása és működtetése, k) a földgáz biztonsági készletezéséről szóló 2006. évi XXVI. törvény szerinti biztonsági földgáztároló létrehozása és annak működtetése, l) dohánytermékek kiskereskedelme, illetve a dohánykiskereskedelem-ellátási tevékenység, m) az egységes elektronikus értékesítésű közszolgáltatások egységes rendszerének működtetése, n) a hulladékról szóló törvény szerinti állami hulladékgazdálkodási közfeladat, o) az a)–n) pontban nem szereplő, az állam kizárólagos tulajdonába tartozó dolog létrehozása és működtetése, p) a külön törvény szerinti állami építési beruházás. (2) A helyi önkormányzat kizárólagos gazdasági tevékenységei a következők: a) a helyi közutak és műtárgyaik létrehozása és működtetése, b) a helyi önkormányzat tulajdonába tartozó nemzeti közúti kereskedelmi repülőtér létrehozása és működtetése – a földi kiszolgálási tevékenység kivételével – a hozzá tartozó légiforgalmi távközlő, rádiónavigációs és fénytechnikai berendezésekkel és eszközökkel, továbbá a légiforgalmi irányító szolgálat elhelyezését szolgáló létesítményekkel együtt, c) a menetrend szerinti helyi személyszállítási szolgáltatás és a menetrend szerinti helyi különcélú személyszállítási szolgáltatás, d) a törzsvagyon részét képező helyi közművek létrehozása és működtetése, e) a törzsvagyon részét képező terek, közparkok felszíne alatt építmény létrehozása és működtetése, f) a helyi önkormányzat kizárólagos tulajdonában álló – külön törvény rendelkezése alapján részére átadott – vizek, közcélú vízi létesítmények működtetése, g) az önkormányzat törzsvagyonának részét képező és használatában lévő vasúti pályák fejlesztése, működtetése.

2 Nvtv. 12. § (4)–(12).

3 1991. évi XVI. törvény a koncesszióról (Ktv.) 1. § (1) E törvény a nemzeti vagyonról szóló törvény keretei között állapítja meg az abban meghatározott, kizárólagosan az állam vagy a helyi önkormányzat által végezhető gazdasági tevékenységek gyakorlása időleges jogának koncessziós szerződés keretében történő átengedésének részletes szabályait. Az egyes tevékenységek folytatásának módját, részletes feltételeit meghatározó ágazati törvények (a továbbiakban: ágazati törvény) csak a nemzeti vagyonról szóló törvény és e törvény keretei között rendelkezhetnek.

4 Nvtv. 12. § (3) A kizárólagos gazdasági tevékenységek közül az (1) bekezdés d), és h)–k) pontja esetén az állam, a (2) bekezdés a)–b), d)–g) pontja esetén a helyi önkormányzat a nemzeti vagyon létrehozását és működtetését vagy kizárólag annak működtetését engedheti át e törvény rendelkezései szerint.

5 981/B/1991. AB határozat.

6 Papp, 2019, 115–116.

A koncesszióköteles tevékenység folytatására – ha ágazati törvény eltérően nem rendelkezik – a koncessziós szerződést aláírónak (a koncessziós pályázat nyertesének) a koncessziós szerződés koncessziós időszak kezdő időpontját meghatározó rendelkezésének hatálybalépésétől számított kilencven napon belül saját részvételével belföldi székhelyű gazdasági társaságot (koncessziós társaságot) kell alapítania.⁷ A koncessziós pályázat nyertesének a koncessziós szerződésben kötelezettséget kell vállalnia arra, hogy a pályázati kiírás alapján a koncessziós szerződésben rögzített követelményeket az általa alapított gazdasági társaság alapító okiratában érvényesíteni fogja.⁸

2. A koncessziós társaság megfeleltethetősége a gazdasági társaság fogalmi ismérveinek

A gazdasági társaságok üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására, a tagok vagyoni hozzájárulásával létrehozott, jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások, amelyekben a tagok a nyereségből közösen részesednek, a veszteséget közösen viselik.⁹

A definícióban rögzítésre kerül a gazdasági társaságok alapításának és működtetésének célja: üzletszerű (tartós nyereségre törekvés) gazdasági tevékenység végzése; a meghatározás ellenére a Ctv. alapján¹⁰ nemcsak forprofit, hanem nonprofit gazdasági társaság is létesíthető, vagy már működő gazdasági társaság legfőbb szerve is elhatározhatja nonprofitként való tovább működését.

A közös célmeghatározás az alapja a társasági jogi jogviszonyon nyugvó érdekközösségnek: a közös cél érdekében közös kockázatvállalás, mely kockázati felelősséggel jár. A fogalomban megjelenik a társasági jogi jogviszony közvetlen tárgya: a gazdasági tevékenységvégzés, és a közvetett tárgya: a nyereségszerzés is. A fenti kategóriából egyértelműen következik, hogy gazdasági társaság csak vagyonnal alapítható, melyet tagjai bocsátanak rendelkezésre (vagyoni hozzájárulás teljesítési kötelezettség), és ennek az indulótőkének a tulajdoni elkülönülés/elválasztás elve alapján a társaság a tulajdonosa, és nem a tagjai.¹¹ Azonban az üzletszerűség révén (a nyereségrészesedés által) az érdekközösségre épülve vagyonközösség is kialakul a társaság tagjai között.

Azzal, hogy a Ptk. a gazdasági társaságok fogalmában rögzíti azok jogi személyiségét, normatív szinten a jogalanyiség jellege és a jogképeség is elismerésre kerül. A „vállalkozás” kifejezés használata a definícióban a jogalkotó azon szándékát tükrözi, hogy a gazdasági társaságok vonatkozásában a szervezeti, intézményi minőség (a társulás) kevésbé legyen hangsúlyozva, mint a társaságok jogügyleti alapja (általában

7 1991. évi XVI. törvény a koncesszióról (Ktv.) 20. § (1).

8 Ktv. 17. § (1).

9 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.) 3:88. § (1).

10 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról 9/F. §.

11 BDT 2016. 42.

többalanyú kötelelem) és a működési jellege: tagjaitól elkülönült jogi entitásként vállalkozási tevékenységet folytat.

A *societas leonina* tilalmának (minden tag részesedik a nyereségből és viseli a veszteséget)¹² valamennyi gazdasági társasági formára kiterjesztése pedig a személyközösségi ismérvet emeli be a definícióba a tagi autonómia korlátozásával.

A koncessziós társaság a gazdasági társaság definíciós tulajdonságainak megfelelő, egyetlen eltéréssel: nonprofit formában nem működik.

3. A koncessziós társaság a vállalkozás és társulás szabadsága (létesítés szabadsága)¹³ alapelve tükrében

Az alapelvek egy adott jogterület (jogág) egészét átható alapvető elvi tételek, amelyek a jogterület (jogág) fundamentális és leglényegesebb tartalmi sajátosságait tükrözik. A társasági jog szempontjából ilyen a vállalkozás és társulás szabadságának alapelve is, amely más fényszöget kap egy speciális projektársaság, a koncessziós társaság esetén.

3.1.

A demokratikus civil társadalom alapjai az alapvető emberi jogok, és gazdasági rendje a gazdasági szabadságokon nyugszik: ez a piacgazdaság. A piacgazdaság – közgazdaságilag is elfogadott – alapvető ismérvei a magántulajdon, a szabad árucseré, a hatékony verseny és a csődmechanizmusok használata. A gazdasági verseny szabadsága a piacgazdaság olyan feltétele (nem alapjog), amelynek meglétét és működését biztosítani kell. A piacgazdaság magában hordozza a gazdasági tevékenység szabadságát is: alapvető jog a gazdasági területen való szabad tevékenységgyakorlás joga.

Az Alaptörvény elismeri és támogatja a vállalkozás jogát, valamint deklarálja, hogy mindenkinek joga van gazdasági és társadalmi érdekeinek védelme céljából másokkal együtt szervezetet alakítani vagy ahhoz csatlakozni. A piacgazdaság feltételrendszerének egyik alappillére a vállalkozás jogának elismerése és támogatása. A vállalkozás joga nemcsak az üzletszerű gazdasági tevékenység végzésének eshetőségét foglalja magában, hanem a vállalkozóvá válás lehetőségét is biztosítja: az állam által kialakított közgazdasági feltételrendszerbe vállalkozásként való belépéssel. Alkotmányjogi követelmény az, hogy az állam ne akadályozza, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást. A vállalkozás joga alkotmányosan csak törvényben korlátozható közvetlenül és jelentősen: objektív (a jogosultnak nincs rá befolyása) és szubjektív (teljesítésük elvileg bárkinek megadatott) korlátok felállításával. Az egyesülési jog konkretizálása a társulás szabadságának deklarálása: egyrészt társadalmi szervezetek, másrészt gazdasági szervezetek (köztük gazdasági társaságok) alapításának lehetőségét tartalmazza ez az elv.

¹² Ptk. 3:88. § (2).

¹³ Az alcímet lásd Papp, 2023, 29–38.

A vállalkozás és társulás szabadsága nem abszolutizálható és nem korlátozhatatlan: jogszabály állíthat fel alanyi (ki milyen vállalkozást folytathat/társulást létesíthet), tárgyi (mire, milyen tevékenység végzésére irányulhat a vállalkozás/társulás) és módbeli (hogyan, milyen vállalkozási/társulási formában végezhető üzletszerű gazdasági tevékenység) korlátokat.

3.1.1. A vállalkozás és társulás szabadsága alapelvének alanyi korlátai

- Az alanyi korlátok (nem bárki/bármi alapíthat gazdasági társaságot) a következők:
- gazdasági társaság alapításához legalább két jogalany szükséges, kivéve a korlátozott felelősségű társaságot és a részvénytársaságot, melyek lehetnek egyszemélyesek;
 - külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepe gazdasági társaság alapítására, illetve azok működésében való részvételre nem jogosult;
 - külföldi vállalkozás kereskedelmi képviselője vállalkozási tevékenységet nem folytathat, mivel nem jogképes;
 - polgári jogi társaság és társasházközösség – vagyoni és tulajdoni viszonyaira tekintettel, valamint mert nem rendelkezik jogalanyisággal – gazdasági társaságot nem alapíthat;
 - előtársaság gazdasági társaságot nem alapíthat, abban tagként nem vehet részt: a cégalapítási feltételeknek csak a már bejegyzett teljes körű jogalanyisággal rendelkező gazdasági társaság felel meg;
 - természetes személy egyidejűleg csak egy gazdasági társaságnak lehet korlátlanul felelős tagja (felelősségkumuláció tilalma);
 - kiskorú személy nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja;
 - egyéni vállalkozó, valamint korlátlan tagi felelősségű egyéni cég egyidejűleg nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja is (felelősségkumuláció tilalma);
 - közkereseti társaság és betéti társaság gazdasági társaságnak korlátlanul felelős tagja nem lehet (unokatilalom);
 - költségvetési szerv, önkormányzat és szövetkezet csak olyan gazdasági társaságban vehet részt, amelyben felelőssége nem haladja meg az általa szolgáltatott vagyoni hozzájárulás mértékét;
 - nyilvánosan működő részvénytársaság kivételével nem lehet gazdasági társaság tagja, aki eltiltás hatálya alatt áll.¹⁴

3.1.2. A vállalkozás és társulás szabadsága alapelvének tárgyi korlátai

A tárgyi korlátok (nem bármire alapítható gazdasági társaság) kapcsán lényeges, hogy a TEAOR 2025¹⁵ (Tevékenységek Egységes Ágazati Osztályozásának Rendszere; Központi Statisztikai Hivatal statisztikai osztályozás szerinti nomenklatúrája) mutatja meg, hogy a gazdasági társaságok milyen feltételekkel gyakorolhatják a nonprofit

14 Ptk. 3:4. § (1), 3: 90. §, 3:101. § (2) c), 3:208–3:209. §§, 3:323. §; 1997. évi CXXXII. törvény a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeiről és kereskedelmi képviselőiről 2. § b) és c), 3. § (1a); 2009. évi CXV. törvény az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről 3. § (2) d), 27. § (2); Ctv. 9/B-9/E. §§; EBH 2003. 883; BH 2003. 471; EBH 2003. 887; BH 2003. 420.
15 https://www.ksh.hu/osztalyozasok_teaor25 (letöltés ideje: 2026. 07. 21.).

(nem jövedelemszerzésre irányuló) vagy az üzletszerű közös gazdasági (ellenérték fejében, nyereség- és vagyonszerzés céljából, rendszeresen végzett termelő/szolgáltató) tevékenységet.

Nem minden tevékenység végezhető gazdasági társasági formában (ún. tilos tevékenységek), így például ügyvédi tevékenység sem. Ha valamely gazdasági tevékenység gyakorlását jogszabály hatósági engedélyhez köti, akkor a gazdasági társaság csak a jogerős engedély birtokában kezdheti meg és végezheti e tevékenységet. Képesítéshez kötött tevékenységet gazdasági társaság csak akkor folytathat, ha e tevékenységben személyes közreműködést vállaló tagja vagy a társasággal munkavégzésre irányuló polgári jogi vagy munkajogi jogviszonyban álló legalább egy személy a képesítési követelményeknek megfelel. Ezekon kívül jogszabály valamely tevékenység folytatását formához, bejelentéshez, nyilvántartásba vételhez vagy egyéb feltételekhez kötheti.¹⁶

3.1.3. A vállalkozás és társulás szabadsága alapelvének módbeli korlátai

A vállalkozás és társulás szabadságának alapelve módbeli korlátját (nem bárhol, hogyan létesíthető gazdasági társaság) jelenti a formakényszer. A Ptk. formakényszerszerűen határozza meg: gazdasági társaság csak a Ptk. Harmadik Könyvében szabályozott formában (közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság) alapítható.

A Ptk.-ban nem szereplő gazdasági társasági forma nem hozható létre; mivel hatályos jogunk a csendestársaságot nem ismeri, az ilyen megállapodás semmis polgári jogi szerződésnek minősül. A Ptk.-ban meghatározott gazdasági társasági formák nem vegyíthetők egymással, például nem alapítható betéti részvénytársaság. A Ptk.-beli gazdasági társasági formák más gazdálkodó szervezeti formákkal sem vegyíthetőek, például nem alakítható szövetkezeti részvénytársaság.

A módbeli korlátok kitégítéseként a négy gazdasági társasági forma mellett a Ptk. lehetővé teszi kooperációs társaság: az egyesülés létrehozását. Külön törvények adta lehetőség van szupranacionális gazdasági társaságok alapítására is Magyarországon, így létesíthető európai részvénytársaság (SE), európai szövetkezet (SCE) és európai gazdasági egyesülés (ege).¹⁷

3.2. Alanyi korlátok a koncessziós társaság vonatkozásában

A koncessziós pályázat nyertesének, azaz a koncessziós szerződés aláírójának a koncessziós társaság tagjává kell válnia.¹⁸

Az ágazati törvények az alapító tekintetében további megkötéseket tartalmaznak:

– a löversenyfogadás szervezésére kiírt koncessziós pályázat nyertese csak az a személy lehet, aki a löversenyfogadási tevékenység folytatására legalább 100 millió forint alap- vagy törzstőkével rendelkező koncessziós társaságot alapít;¹⁹

16 Ptk. 3:97. §; Ctv. 9/F. §; 1998. évi XI. törvény 22. §, 67. § (1), 84. § (1); LB Cgf. II. 33.312/1999/2; ÍH 2004. 137; LB Cgf. VII. 30. 399/1999.

17 Ptk. 3:89. §, 3:368–377. §§; 2004. évi XLV. törvény; 2006. évi LXIX. törvény; 2003. évi XLIX. törvény; BH 2008. 20; BDT 2009. 88; LB Pfv. VI. 23.251/1996.

18 Ktv. 20. § (1).

19 1991. évi XXXIV. törvény a szerencsejátékról 29. § (1).

– I. kategóriába tartozó játékkaszinót kizárólag e célból létrehozott legalább 1 milliárd forint, II. kategóriába tartozó játékkaszinót kizárólag e célból létrehozott legalább 100 millió forint, a fővárosban és Pest vármegyében üzemeltetett játékkaszinó vonatkozásában legalább 300 millió forint alap- vagy törzstőkével rendelkező, az állam többségi részesedésével működő gazdálkodó szervezet, az állami játékszervező kizárólagos tulajdonában lévő gazdasági társaság és/vagy koncessziós társaság működtethet;²⁰

– online kaszinójáték szervezése esetén a koncessziós szerződést aláírónak e törvény különös rendelkezéseiben meghatározott olyan gazdasági társaságot kell alapítania vagy működtetnie, amelyben a társaság megalakulásakor és tevékenysége alatt is a részvények, üzletrészek, illetőleg a szavazatok többségével rendelkezik;²¹

– a bányászati és a hulladékról szóló törvények szerint a koncessziós szerződést aláírónak olyan gazdasági társaságot (a továbbiakban: koncessziós társaság) kell alapítania, amelyben a társaság megalakulásakor és működése alatt folyamatosan a részvények, üzletrészek és szavazatok többségével rendelkezik;²²

– a hatósági engedélyt dohánytermék-kiskereskedelmi koncessziónál az kaphatja meg legfeljebb a koncessziós szerződésben meghatározott időtartamra, aki a dohánytermék-kiskereskedelmi tevékenység biztonságos, szakszerű lebonyolításához szükséges személyi, tárgyi és gazdasági feltételekkel rendelkezik, és nem 18 éven aluli természetes személy.²³

3.3. Tárgyi korlátok a koncessziós társaság vonatkozásában

A koncessziós társaság a koncesszióköteles tevékenységen kívül kizárólag azzal szervesen összefüggő – az ágazati törvényben, illetőleg az önkormányzat döntésében meghatározott – tevékenységek gyakorlására jogosult.²⁴

Amennyiben a koncesszióköteles tevékenység folytatását külön jogszabály hatósági engedélyhez köti, a koncessziós társaság tevékenységét csak ennek birtokában folytathatja; semmis a koncessziós szerződésben foglalt azon kikötés, mely szerint az állam, illetőleg az önkormányzat nevében aláíró személy, illetve szerv a hatósági engedély kiadására előzetesen kötelezettséget vállal.²⁵ Külön jogszabály a koncessziós tevékenység végzéséhez hatósági engedély meglétét írja elő csővezetékcsatlakozás, termékszállításnál és -tárolásnál,²⁶ víziközmű-szolgáltatónál,²⁷ online kaszinójáték szervezésénél,²⁸

20 1991. évi XXXIV. törvény a szerencsejátékról 27. § (2).

21 1991. évi XXXIV. törvény a szerencsejátékról 6. § (1).

22 1993. évi XLVIII. törvény a bányászatról 13. § (1); 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról 53/H. § (2).

23 2012. évi CXXXIV. törvény a fiatalok dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről 13. § (3), (4): a tevékenységvégzésre feljogosító érvényes koncessziós szerződés alapfeltétel.

24 Ktv. 22. §.

25 Ktv. 21. § (1).

26 2008. évi XL. törvény a földgázellátásról 117. §, 120/A. § (3) a).

27 2011. évi CCIX. törvény a víziközmű szolgáltatásról 27. § (1), (2).

28 1991. évi XXXIV. törvény a szerencsejátékról 29/L. § (1).

dohánytermék-kiskereskedelmi tevékenység folytatásához,²⁹ hulladékgazdálkodási koncesszió gyakorlásához³⁰ és bányászati tevékenységnél.³¹

A koncesszióköteles tevékenység mellett a koncessziós társaság jogosult:

– a koncesszió tárgyát képező közutakhoz közvetlenül csatlakozó üzemanyagtöltő és szervizállomások, pihenőhelyek, egészségügyi és sportlétesítmények, vendéglátó létesítmények és szálláshelyek, kereskedelmi létesítmények, valamint parkolási célú épületek és építmények építésére és/vagy üzemeltetésére;³²

– vasúti közlekedésnél a koncesszió tárgyához tartozó kiszolgáló létesítmények, műszaki létesítmények, továbbá pihenőhelyek, egészségügyi és sportlétesítmények, vendéglátó létesítmények és szálláshelyek, kereskedelmi létesítmények, valamint parkolási célú épületek és építmények építésére és/vagy üzemeltetésére is;³³

– a koncesszióba adott vízilétesítmények területén halászati, üdülési, sportcélú, idegenforgalmi, fürdő- és kereskedelmi szolgáltatások végzésére, az ezeket szolgáló létesítmények megvalósítására, illetve működtetésére, a csatornán létesített hajózási célú infrastruktúra működtetésére.³⁴

3.4. Módbeli korlátok a koncessziós társaság vonatkozásában

A koncessziós társaság formáját illetően lehet közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság és részvénytársaság; az ágazati törvények a formaválasztás szabadságát tovább szűkítik:

– részvénytársasági forma szükségeltetik földgázszállítási rendszerüzemeltető tevékenységhez,³⁵ a közúti és a vasúti koncessziókhoz;³⁶

– korlátolt felelősségű társasági vagy részvénytársasági formában szükséges koncessziós társaságot alapítani szerencsejáték-szervezésre;³⁷

– korlátolt felelősségű társasági vagy zártkörűen működő részvénytársasági formában lehet koncessziós társaságot létesíteni víziközmű-szolgáltatási tevékenységre;³⁸

– dohánytermék-kiskereskedelmi tevékenységet pedig olyan gazdasági társaság folytathat, amelynek legalább egy természetes személy tagja – a koncesszió jogosultja – korlátlan felelősséggel tartozik a társaság kötelezettségeiért (kkt. vagy bt., ez utóbbinál a koncesszió jogosultja a beltág).³⁹

29 2012. évi CXXXIV. törvény a fiatalkorúak dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről 13. § (2).

30 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról 53/H. § (1).

31 1993. évi XLVIII. törvény a bányászatról 22. § (1), 24. § (1), 44. § (1).

32 1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről 9/B. § (6), 33. § (1) a).

33 2005. évi CLXXXIII. törvény a vasúti közlekedésről 3/B. § (11).

34 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról 12. §.

35 2008. évi XL. törvény a földgázellátásról 117. § (1).

36 1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről 9/B. § (6); 2005. évi CLXXXIII. törvény a vasúti közlekedésről 3/B. § (11).

37 1991. évi XXXIV. törvény a szerencsejátékról 37. § 7.

38 2011. évi CCIX. törvény a víziközmű szolgáltatásról 36. § (2).

39 2012. évi CXXXIV. törvény a fiatalkorúak dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről 13. § (1) b).

Az ágazati törvények a koncessziók számát⁴⁰ és a koncessziós társaság továbbtársulását is korlátozhatják, így például:

– a bányászati törvény alapján a bányafelügyelet előzetes hozzájárulása szükséges a bányavállalkozó Ptk. szerinti szétválásához, más vállalkozással történő egyesüléséhez, átalakulásához;⁴¹

– továbbá úgy is, hogy csak az ágazati jogszabályban megengedett módon van lehetőség átalakulásra;⁴²

– a földgázrendszer-üzemeltető – a szervezett földgázpiaci engedélyest és a szállítási rendszerüzemeltetőt kivéve – nem szerezhethet részesedést a saját tevékenységétől eltérő, e törvény szerint engedélyköteles tevékenységet folytató más engedélyesben.⁴³

A fenti rövid áttekintésből is jól érzékelhető, hogy a koncessziós társaság kapcsán a vállalkozás és társulás szabadságának alapelve tovább relativizálódik: a koncessziós társaság alapítása és működése számos további korlátozás, feltétel, követelmény közé szorítódik.

4. Egyéb kötöttségek a koncessziós társaság tekintetében

4.1. Tulajdonosmeghatározás

A koncessziós szerződés megkötése a kizárólagos állami tulajdonhoz/önkormányzati törzsvagyonhoz tartozó vagyontárgy tulajdonjogában nem eredményez változást; bányászati koncesszió esetében a kitermelt természeti kincs feletti tulajdonjog kapcsán az ágazati törvény másként rendelkezhet:⁴⁴ a kitermelt ásványi nyersanyag és geotermikus energia után az államot részesedés, bányajáradék illeti meg.⁴⁵ A koncessziós szerződés időbeli hatálya alatt a kizárólagos állami tulajdonban/önkormányzati törzsvagyonban lévő vagyontárgyak birtoklására, használatára és hasznainak szedésére a koncessziós társaság jogosult.⁴⁶ A koncessziós társaság a birtokába adott kizárólagos

40 1991. évi XXXIV. törvény a szerencsejátékról 28/A. § (6), 29. § (3): a lóversenyfogadás, valamint ennek kivételével a bukmékeri rendszerű fogadás szervezésére egyidejűleg legfeljebb 2 koncessziót lehet kiadni.

41 1993. évi XLVIII. tv. 6/B. § (1) a).

42 2012. évi CXXXIV. törvény a fiatalkorúak dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről 13. § (13) Ha a koncessziós társaság nem az e törvényben kifejezetten megengedett módon alakul át, e társasággal megkötött koncessziós szerződés az átalakulás napjával hatályát veszti.

43 2008. évi XL. törvény a földgázellátásról 120/A. § (3) b).

44 Ktv. 15. § (1).

45 1993. évi XLVIII. törvény a bányászatról 20. § (1) A kitermelt ásványi nyersanyag és geotermikus energia után az államot részesedés, bányajáradék illeti meg.

46 Ktv. 23. § (1); 1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről 33. § (1) E törvény szerint az út kezelő: a) a koncessziós szerződés alapján működtetett országos vagy helyi közút tekintetében a koncessziós társaság; 2011. évi CCIX. törvény a vízi közmű-szolgáltatásról 28. § (2) Az építési koncesszióra irányuló szerződésnek az építési koncesszió keretében megvalósuló víziközmű tekintetében tartalmaznia kell az adott üzemeltetési szerződés e törvény felhatalmazása

állami tulajdonnak/önkormányzati törzsvagyonnak minősülő vagyontárgyra vonatkozó használati jogát nem idegenítheti el, valamint azt nem pénzbeli hozzájárulásként más gazdasági társaságba nem viheti be.⁴⁷ A koncessziós társaság a koncesszióköteles tevékenység gyakorlásának jogát az állam/az önkormányzat hozzájárulása nélkül másra nem ruházhatja át,⁴⁸ valamint azt más gazdasági társaságba nem pénzbeli hozzájárulásként nem viheti be.⁴⁹ Hasonló rendelkezések az ágazati jogszabályokban is megjelennek.⁵⁰

A koncessziós tevékenység gyakorlása során új vagyontárgyak keletkezhetnek:

- ha ezek kizárólagos állami tulajdonnak/önkormányzati törzsvagyonnak minősülnek, akkor az üzembe helyezéssel kerülnek állami/önkormányzati tulajdonba;⁵¹

- ha ezek a kizárólagos állami tulajdonnak/önkormányzati törzsvagyonnak tekintendő vagyontárgyak rendeltetésszerű használatát segítik elő, akkor – ha a koncessziós szerződés eltérő rendelkezést nem tartalmaz – elkészültük (üzembe helyezésük) után a koncessziós társaság tulajdonába kerülnek.⁵²

Ha a koncessziós társaságot a bíróság felszámolási eljárás során megszünteti, az állam/az önkormányzat által a társaság használatába adott vagyontárgyak a hitelezői követelések kielégítésének fedezetéül nem szolgálhatnak, azt a felszámoló köteles az állam/az önkormányzat részére kiszolgáltatni.⁵³ A felszámolás során az államot és az

alapján kiadott kormányrendeletben meghatározott tartalmi elemeit is; 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról 53/H. § A koncessziós szerződés alapján keletkezett jogok és kötelezettségek a koncessziót illetik meg, illetve terhelik, amelyek gyakorlását és teljesítését a koncessziós társaságon, valamint *annak szerződött partnerein keresztül* valósítja meg.

47 Ktv. 23. § (2).

48 2012. évi CXXXIV. törvény a fiatalok dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről 13. § (8) A dohánytermék-kiskereskedelmi tevékenység jogosultjának örököse akkor válik a koncessziós szerződésből eredő jogok gyakorlására és kötelezettségek teljesítésére jogosulttá, illetve kötelezetté, ha a) az (1) bekezdés a) pontja szerinti esetben az örökös is egyéni vállalkozó, b) az (1) bekezdés b) pontja szerinti esetben az örökös a tevékenységet folytató gazdasági társaság korlátlanul felelős tagjává vált, c) a tevékenység folytatására vonatkozó igényét az örökös kinyilvánította, és d) a tevékenység folytatására vonatkozó jogszabályban, valamint az örökhagyóra irányadó dohánytermék-kiskereskedelmi jogosultság átengedéséről szóló pályázat kiírásában írt egyéb feltételeknek az örökös is megfelel.

49 Ktv. 25. §.

50 1993. évi XLVIII. tv. 6/B. § (1) b) a nyilvánosan működő részvénytársaság kivételével a bányászati joggal rendelkező gazdasági társaság tulajdonrészének visszerhes és ingyenes átruházásához, c) a bányászati joggal rendelkező nyilvánosan működő részvénytársaság részvényeinek 25%-át meghaladó mértékű visszerhes és ingyenes átruházásához és d) a bányászati jog mint vagyoni értékű jog nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként jogi személy részére történő átruházásához; 1991. évi XXXIV. törvény a szerencsejátékról 4. § (5) A pályázati kiírásnak szükség esetén tartalmaznia kell a szerencsejáték szervező tevékenységre alapított gazdasági társaságra vonatkozó különös előírásokat (pl. a kibocsátott részvények, illetőleg üzletrészek korlátozott forgalomképességét).

51 Ktv. 15. § (2); FÍT Kf. 700463/202365.: Víziközmű kizárólag az állam és települési önkormányzat tulajdonába tartozhat, ha a víziközmű nem állami vagy önkormányzati beruházásban jön létre, a beruházó a víziközmű tulajdonjogát a víziközmű üzembe helyezésének időpontjában az ellátásért felelősre átruházza, az átruházásról a felek szerződést kötnek.

52 Ktv. 24. §.

53 Ktv. 28. § első fordulata.

önkormányzatot elővásárlási jog illeti meg a kizárólagos állami tulajdonnak/önkormányzati törzsvagyonnak minősülő vagyontárgyak rendeltetésszerű használatát elősegítő létesítmények vonatkozásában.⁵⁴

A koncessziós társaság megszüntetése esetén a tagok részére az őket megillető vagyonmaradványt csak abban az esetben lehet kiszolgáltatni (kifizetni), ha az állam/az önkormányzat nevében eljáró szerv az állam/az önkormányzat tulajdonában levő vagyontárgyak rendeltetésszerű állapotban történt átadását igazolta, kivéve, ha a kizárólagos állami tulajdonhoz, illetőleg önkormányzati törzsvagyonhoz tartozó vagyontárgy üzembe helyezésére ezen időpontig nem került sor.⁵⁵

4.2. Társasági részesedés korlátozott forgalomképessége

Az ágazati törvények tartalmazznak a koncessziós társaság üzletrészei és részvényei kapcsán átruházási korlátozásokat:

- a bányafelügyelet előzetes hozzájárulása szükséges a bányászati joggal rendelkező, nyilvánosan működő részvénytársaság részvényeinek 25%-át meghaladó mértékű visszerthes és ingyenes átruházásához;⁵⁶

- a pályázati kiírásnak szükség esetén tartalmaznia kell a szerencsejáték-szervező tevékenységre alapított gazdasági társaságra vonatkozó különös előírásokat (pl. a kibocsátott részvények, illetőleg üzletrészek korlátozott forgalomképességét);⁵⁷

- a Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal előzetes hozzájárulása szükséges bármely víziközmű-szolgáltatóban a szavazatok huszonöt, ötven vagy hetvenöt százalékát meghaladó, illetve 100 százalékát elérő közvetlenül birtokolt, szavazati jogot biztosító részvény, üzletrész vagy közvetlen szavazati jog szerzéséhez és az ehhez fűződő jogok gyakorlásához;⁵⁸

- a befolyásszerző – kivételekkel – bármely engedélyesben a szavazatok öt, húsz, huszonöt, harminchárom, ötven, hetvenöt vagy kilencven százalékát elérő vagy meghaladó, valamint száz százalékát elérő közvetlenül vagy közvetve birtokolt, szavazati jogot biztosító részvény, üzletrész vagy közvetlen szavazati jog szerzéséhez (a továbbiakban együtt: befolyásszerzés) és az ehhez fűződő jogok gyakorlásához köteles a Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal előzetes hozzájárulását kérni földgázellátás kapcsán.⁵⁹

4.3. A koncessziós szerződés és a koncessziós társaság megszűnésének egymásra gyakorolt, kölcsönös jogkövetkezményei

A koncessziós szerződés időbeli hatályának letelte, valamint a koncessziós szerződés más okból történő megszűnése esetén a koncessziós társaság tagjai végelszámolást

54 Ktv. 28. § második fordulata.

55 Ktv. 26. § (3); DÍT Pf. 20459/2013/3.

56 1993. évi XLVIII. tv. 6/B. § (1) c).

57 1991. évi XXXIV. törvény a szerencsejátékról 4. § (5).

58 2011. évi CCIX. törvény a víziközmű-szolgáltatásról 42. § (2).

59 2008. évi XL. törvény a földgázellátásról 123. §.

kötelesek lefolytatni;⁶⁰ azaz a koncessziós szerződés megszűnése a koncessziós társaság jogutód nélküli megszűntetésével jár.

A koncessziós társaság fizetéseképtelenség miatt történő felszámolása a koncessziós szerződés megszűnését is jelenti, kivéve, ha a koncessziós szerződésben a felek rögzítették, hogy a megállapodásukban kikötött idő még hátralevő tartamára újabb koncessziós társaság alapítható;⁶¹ tehát a koncessziós társaság jogutód nélküli megszűntetése nem eredményezi automatikusan a koncessziós szerződés megszűnését is.

5. Pszeudojelenség a koncessziós társaság?

Az 1991. évi XVI. törvény hatálybalépése óta a koncesszió alapvető sémájától és jellemzőitől annak lényegét kétségessé tevő jogszabályi alapú eltéréseket alakított ki a jogalkotó (eklatáns példa erre a dohánykoncesszió örökölhetősége és a korlátlan tagi felelősségű vállalkozási formákban – kkt.-nál, bt.-nél a beltág tekintetében és egyéni vállalkozóként – való megnyilvánulása). Tíz jogszabály (az ágazati törvények a koncessziós törvénnyel együtt) a koncessziós társaság egzisztálására közvetlenül hatást gyakorló jogi normák összessége; emellett kormányrendeletek,⁶² a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hivatalával kapcsolatos előírások⁶³ és a közbeszerzési törvény hatálya alá tartozó építési és szolgáltatási koncesszió regularizációja⁶⁴ további eltéréseket jelentenek a klasszikus koncessziótól és a hagyományos gazdasági társasági üzemeléstől. Ezen kívül a koncessziós társaság önálló gazdálkodásának számos vagyoni jellegű előírás szab gátat, mintegy szigorúbb elvárásokat támasztva a nemzeti vagyon applikálása során. Ezek a rendelkezések erőteljes közjogi foglalatot adnak a koncessziós társaságnak kógens és imperatív jellegű szabályozásukkal.

Alapvető ismérve továbbá a koncessziós társaságnak a koncessziós szerződésnek kitettség két viszonylatban is.

60 Ktv. 26. § (1) ... legkésőbb a koncessziós szerződés megszűnését megállapító jogerős bírósági határozat közlésétől számított harminc napon belül; (2) Ha a koncessziós társaság tagjai (részvényesei) az (1) bekezdésben foglaltak teljesítését elmulasztják, úgy a cégbíróság hivatalból intézkedik a jogutód nélküli megszűnés jogkövetkezményeinek érvényesítéséről.

61 Ktv. 27. §.

62 727/2020. (XII. 31.) Korm. rendelet a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. Törvény szerinti koncessziós eljárások egyes szabályairól; 495/2020. (XI. 11.) Korm. rendelet egyes koncesszióköteles tevékenységek tekintetében az illetékes ágazati miniszteri feladatok ellátásáról; 424/2020. (IX. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti Koncessziós Irodáról; 485/2021. (VIII. 13.) Korm. rendelet a dohánytermék-kiskereskedelmi jogosultság átengedéséről szóló pályázattal, valamint a dohánytermék-kiskereskedelmi tevékenység gyakorlására jogosító koncessziós szerződéssel kapcsolatos egyes feladatok ellátásáról.

63 2021. évi XXXII. törvény a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatóságáról; 20/2022. (I. 31.) SZTFH rendelet a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. Törvény végrehajtásának egyes szabályairól.

64 2015. évi CXLI. törvény a közbeszerzésekről 8. § (5), (6).

– egyrészt a koncessziós szerződés a koncessziós társaság társasági szerződése vonatkozásában előszerződés-jellegű szindikátusi szerződésként funkcionál a projektársaság alapításakor (lásd: 1. utolsó mondat);

– másrészt a koncessziós társaság működése során a társasági szerződés és a koncessziós szerződés között kapcsolt kontraktuális korreláció van, mégpedig a koncessziós kontraktusnak alávetett formában (lásd: 4.3.).

A koncessziós társaság sajátosan (a pseudotársaság mezsgyéjén mozogva) funkcionálhat csak a közjogi normák rengetegének és a koncessziós szerződés előírásainak kettős szorításában.

Irodalomjegyzék

Papp, T. (2019) *Atipikus szerződések*. Budapest: HVG-Orac.

Papp, T. (2023) 'A koncessziós társaság a vállalkozás és társulás szabadsága alapelvének tükrében', in Tőkey, B. (szerk.) *Liber Amicorum – Ünnepi tanulmányok Kisfaludi András 65. születésnapjára*. Budapest: Wolters Kluwer Hungary, 29–38.